

Sammendrag:

Setter vår lit til Storebror ... og alle småbrødre med?

Rapporten presenterer resultatene av en representativ undersøkelse om befolkningens holdning til og kunnskap om personvern, utført på oppdrag fra Moderniseringsdepartementet og Datatilsynet. I tillegg avdekker undersøkelsen hvordan befolkningen forholder seg til ulike situasjoner og handlinger som medfører at personopplysninger om dem blir samlet inn og viderebehandlet. I alt ble 1000 personer intervjuet i løpet av mai 2005.

Undersøkelsen avdekker at:

- Det er stor tillit i befolkningen til hvordan ulike offentlige organer og private virksomheter behandler personopplysninger. Særlig de offentlige organene nyter stor tillit i befolkningen, med politiet i en særstilling. Også banker nyter stor tillit. Bompengeselskaper er den type virksomhet som flest sier at de ikke har noen tillit til. Over halvparten sier at de er svært lite eller lite bekymret for at personopplysninger kan bli misbrukt i ulike situasjoner og i forbindelse med ulike handlinger de ble spurt om. Unntaket er bruk av Internett, hvor 61 prosent sier at de er svært eller noe bekymret for misbruk av personopplysninger.
- Svært mange sier at de kjenner til ulike rettigheter, som for eksempel retten til å få innsyn i egne opplysninger og til å få rettet eller slettet feilaktige opplysninger. Retten til å nekte at personopplysninger brukes til direkte markedsføring er mest kjent. Plikten den behandlingsansvarlige har til å informere om hvem som samler inn opplysninger og hva de skal brukes til, er minst kjent.
- Over 80 prosent har ikke benyttet seg av retten til innsyn i hvilke opplysninger som finnes om dem hos ulike offentlige og private virksomheter. 70 prosent av disse sier at den viktigste grunnen til ikke å benytte innsynsretten enten er at de ikke har reflektert over at det finnes opplysninger om dem eller at de ikke bryr seg om hvilke opplysninger som finnes om dem.
- 44 prosent vet ikke at det finnes en uavhengig myndighet med ansvar for personvernet. 33 prosent vet at det finnes en slik myndighet, og at dette er Datatilsynet.
- Personnummeret er den personopplysningen flest mener det er viktig at lovverket beskytter mot innsamling og videre bruk. Et flertall mener det er helt uviktig eller lite viktig å beskytte flere av de opplysningene som personopplysningsloven definerer som sensitive. Dette gjelder fagforeningsmedlemskap, politisk og religiøs oppfatning. Det er flere som mener det er veldig viktig å beskytte mobiltelefonnummeret enn å beskytte slike opplysninger.

- Det er stor tiltro til at personvernet blir godt ivaretatt av lover, regler og Datatilsynet og at private og offentlige virksomheter følger personvernlovgivningen. Nesten 60 prosent sier at personvernet er så godt ivaretatt i Norge at man trygt kan gi fra seg personopplysninger.
- De som *ikke* mener at personvernet er så godt ivaretatt av man trygt kan gi fra seg opplysninger, ber ikke oftere om innsyn i hvilke opplysninger som finnes om dem enn andre. Også en stor andel av disse sier at de ikke har reflektert over hvilke opplysninger som finnes om dem eller at de ikke bryr seg om hvilke opplysninger som finnes.
- 14 prosent har gitt fra seg personopplysninger i bytte mot en gratis vareprøve eller et godt tilbud. I den yngste aldersgruppa er tallet 27 prosent.
- Over halvparten er helt eller delvis uenig i at helsepersonell kan utveksle helseopplysninger uten samtykke fra pasienten. 82 prosent er helt eller delvis enige i at politiet skal kunne overvåke Internett, også om overvåkingen omfatter dem selv. 72 prosent er helt eller delvis uenige i at automatisk trafikkontroll krenker personvernet.
- Kameraovervåking har stor tilslutning, selv om 80 prosent føler seg trygge der de ferdes til daglig, og halvparten mener at kamera bare bidrar til å flytte vold og hærverk. Kameraovervåking har en større trygghetsskapende effekt for de som allerede føler seg trygge enn på dem som sier at de ikke føler seg trygge der de ferdes til daglig.
- Nesten samtlige mener det er positivt med kamera i bank- og postlokaler. Over 80 prosent mener det er positivt med kamera inne på bussen og toget og i butikker, og nesten 80 prosent mener det samme om drosjer. Selv blant dem som sier at de *ikke liker* at stadig flere steder blir kameraovervåket, er det et stort flertall som mener det er positivt med kamera inne på bussen, toget og i drosjer, i bank- og postlokaler og i butikker.
- 67 prosent sier at de er generelt forsiktige med å legge igjen personopplysninger på Internett. Likevel sier et flertall at de sjelden avbryter pålogging til Internett selv om de blir bedt om personopplysninger de *ikke ønsker* å gi fra seg. Mange gir altså samtykke til innsamling og behandling av personopplysninger selv om de ikke ønsker det.

Disse resultatene viser at befolkningen har stor tillit til at personvernet blir ivaretatt på en god måte, og at de ikke er særlig bekymret for at personopplysninger kan bli misbrukt. En stor andel reflekterer rett og slett ikke over at det blir samlet inn opplysninger om dem eller de bryr seg ikke om det. Dette gjelder også de som sier at de ikke stoler på at personvernet er så godt ivaretatt at man trygt kan gi fra seg personopplysninger. Og mange av oss gir fra oss opplysninger vi egentlig ikke ønsker å gi. Dette gir grunn til å spørre hvor gode voktere vi er av vårt eget personvern. Det er også grunn til å spørre hvor god beskyttelse av personvernet det er at samtykke til behandling av personopplysninger er et sentralt vilkår for behandling. Hvis man ønsker å styrke personvernets stilling i samfunnet, er det problematisk å overlate mer av dette ansvaret til den enkelte.